

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Clandestina Desponsatione. Titvlvs III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

poterit ducere in uxorem, & S. viro legitimo copulari: post separationem vero, pro vitando populi scandalo, utriusque ad tempus est poenitentia injungenda. Si vero legitime constaret ipsam S. ab eo sive post, sive antea cognitam exitisse, neutri, vivente altero, dabitur licentia contrahendi. Remanebit ergo Guillelma cum M. imposita ipsi M. ad tempus poenitentia competenti, qui pro sua opinione sola Guill. (iudicio ecclesie non requisito) dimisit.

CAP. XIII.

Accusari non potest matrimonium, quod non est, ut si cum minori septennio sit contractum: denunciari tamen potest impedimentum, ne contrahatur in posterum.

Innocentius III. C. & P. quondam filius Malabrancia. a

AD dissolvendum b, quod factum fuerat inter I. & S. [1 & 7.] Accusatione pro puella super consanguinitate proposita, praefatus I. multas exceptiones proposuit: per quas nitebatur vos ab accusatione multipliciter removere: [2 & 7.] Interloquendo pronuntiavimus, inter juvenem & puellam nec matrimonium nec sponsalia fuisse contracta: cum constet puellam nondum ad septennium pervenisse. Quocirca nec accusatio locum habebat, cum non esset, quod posset legitime accusari. Denunciari tamen poterat consanguinitas, ut interdicteretur matrimonium contrahendum. Ad denunciationem ergo legitime probandam terminum assignamus, salvis exceptionibus non solum propositis, sed etiam proponendis. Ne vero quicquam in puellam interim adtentetur, auctoritate Apost. interdicimus, ne in negotio de novo procedatur ulterius, donec vel a denunciatione cessetur, vel ea probata ordine iudicario procedatur. Quod si contra interdictum nostrum in praedictum impius aliquid fuerit adtentatum, id e irritum esse decernimus, & viribus omnino carere.

[1 Filiam quondam M. super matrimonio contrahendo, in nostra & fratrum nostrorum presentia fuit propositum, quod cum dicta puella nondum ad septennium pervenisset, de ipsa nec matrimonium contrahi, nec sponsalia potuerunt: desunt etiam consanguineorum assensus, qui praecipue sunt in talibus requirendi: quod & si actus sufficienter extiteret, & consanguineorum intervenisset assensus, persona tamen non sunt idoneae ad matrimonium contrahendum, linea consanguinitatis obstante.]

[2 Curis, super exceptionibus ipsius fuisse diutius disceptatum, auditur & intellectis quacunq. fuerunt hinc inde proposita, de consilio fm.]

CAP. XIV.

Siquis per verba de presenti contrahat cum impubere, in qua aetate malitia non supplet, intelligitur non matrimonium, sed sponsalia contraxisse, etiam si subarratio intercesserit.

Idem Episcopo Abbaten. d

Terz nobis e exhibitae literae continebant, quod quidam filiam suam circiter xii. annos habentem, cuidam nobili desponsavit, qui subarravit eandem, consensu matris accedente: [1 & 7.] Quia vero nobis constare non potuit, cujus aetatis esset puella, cum eidem viro extitit desponsata, cum dicatur, quod circiter xii. annos habebat, utrum ne prudentia tunc in illa suppleret aetatem: respondemus, quod si puella nubilus non erat aetatis, cum saepe fatum fuit desponsavit eandem, & aetatem in ea prudentia non supplebat, proculdubio inter eos non conjugium, sed sponsalia contracta fuerunt, quamvis ab ipso viro eadem fuerit subarrata.

[1 Super nuptiis aliquantulum prorogatus, pater puellae.

a Al. Malabrancia. b C. 1. eod. tit. in 3. comp. vid. Sotum ca. superiori citatum. c illud. d Aberliden. et. Albertiden. et. Albeten. et. Abbatiden. e Ca. 2. eod. tit. in 3. comp. vid. Cova. in opt. 4. Decret. part. 1. c. 4. & 2. num. 2. f sepi praefatus, et. sepi dicitur.

viam universa carnis ingressus est, eo autem rebus humanis exempto, puella avunculus supradictae ipsam alteri matrimonio copulavit, & ille qui prius desponsaverat eandem, cum ipsius maritus contraxit. Tuus autem praedecessor attendens, quod cum ea non poterat permanere, cuius filiam legitime desponsaverat, inter tu divorii sententiam promulgavit. Postmodum autem maritus viro secundo, qui supradictam puellam duxerat in uxorem, ipsa se tertio copulavit, illo vivente qui prius eam desponsarat. Caeterum, tam ipsa quam vir eidem te duxerunt humiliter consulendum, utrum licite valeant commorari: tu vero deliberatione habita, respondisti, quod primo sponso vivente alter non potuit legitime copulari. Sed quia tua ecclesia postulerit, ut super hoc sed. Apostol. consuleres, procedere distulisti, nobis humiliter supplicasti, ut super hoc tibi rescribere dignemur.]

DE CLANDESTINA DESPONSATIONE. a TITVLVS III.

CAP. I.

Pro clandestino matrimonio non praesumitur, sed illud alleganti incumbit onus probandi.

Ex concilio Arelaten.

Si quis clam desponsaverit aliquam, & mulier vel vir negat huiusmodi desponsationem: Viro incumbit probatio.

CAP. II.

Qui matrimonium clandestine contraxerint, altero negante utroque, non ad parente legitime exinde probatione, simul coacti ab ecclesia non compelluntur: & si illud publicaverint, tanquam in confesso ecclesia factum comprobabitur, nisi rationabili causa fuerit, qua impediat h. d. litera inherenda.

Alexander III. Beluacen. Episcopo.

Quod b nobis: [1 & 7.] Si enim matrimonia ita occulte contrahuntur, quod exinde legitima probatio non appareat, ita que contrahunt, ab ecclesia non sunt aliquatenus compellendi. Verum si persona contrahentium hac voluerint publicare, nisi rationabilis causa praedicta, ab ecclesia recipienda sunt & comprobanda, tanquam a principio in ecclesiae conspectu contracta.

[1 Ex tua parte significatum est, ut de clandestinis matrimoniis dispensare deberemus, non videmus qua dispensatio super his sit.]

CAP. III.

Cum matrimonia sunt contrahenda, debent per Praesentem ecclesiam edicta proponi, assignato termino, intra quem, qui voluerit impedire, impedimentum opponat: & si probatis cogitibus fuerit de impedimento, interdicitur matrimonium, donec de locutione agatur, hoc prime usq. ad 6. Si quis.

Innocentius III. in Concilio generali. c

Cum inhibito copula d conjugalis sit in ultimis gradibus revocata, eam in aliis volumus districte servari. Unde praedecessorum nostrorum vestigiis inherendo, clandestina conjugia penitus inhibemus, prohibentes etiam, ne quis sacerdos talibus interesse praesumat. Quare specialem quorundam locorum consuetudinem ad alia generaliter prorogando, statimus, ut cum matrimonia fuerint contrahenda, in ecclesiis per Presbyteros publice proponantur e. competenti termino praefinito: ut intra illum, qui voluerit & voluerit, legitimum impedimentum opponat, & ipsi Presbyteri nihilominus investigent, utrum aliquod impe-

a Clandestina desponsatione & conjugia novissimi viri fecit conc. Trid. sess. 24. de refor. matr. c. 1. unde cessant haec de re veterum altercationes interpretum. b C. 3. eod. tit. in 3. comp. & post conc. Lat. p. 10. c. 17. c Salsct Lat. 4. 11. d Cas. de clandest. matr. in 2. comp. e proponatur. dimentum

aliquid obstat. Cum autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expresse, donec quid fieri debeat super eo, manifestis constiterit documentis.

Si in gradu prohibito matrimonium clandestinum vel contra interdictum, de quo supra, contractum fuerit etiam per ignorantes de impedimento, nati ex illo matrimonio sunt illegitimi. Idem est si ambo parentes sciunt impedimentum matrimonii, licet in conspectu ecclesie contrahant, h. d. usq. ad h. Sanè. Ab.

Si quis verò hujusmodi a clandestina vel interdicta conjugia inire præsumpserit, in gradu prohibito etiam ignoranter, soboles de tali conjunctione suscepta, prorsus illegitima censentur, de parentum ignorantia nullum habitura subsidium: cum illi taliter contrahendo non expectes scientiæ, vel saltem affectatores ignorantia videntur: pari modo proles illegitima censentur, si ambo parentes impedimentum scientes legitimum, præter omne interdictum, etiam in conspectu ecclesie contrahere præsumpserunt.

Sacerdos, qui contempserit prohibere matrimonia interdicta, & quilibet clericus etiam regularis, qui interfuit, per triennium a beneficio suspendentur, & si culpa exegerit, etiam gravius puniuntur: ipsi etiam contrahentes contra hoc cap. etiam alias licet, puniendi sunt, & idem in calumniose denunciatis. hoc dicit, usq. ad finem. Abbas.

Sanè si parochialis sacerdos tales conjunctiones prohibere contempserit, aut quilibet etiam regularis, qui ea præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur, gravius puniendus, si culpa qualitas postulaverit. Sed his, qui taliter præsumpserint, etiam in gradu concessio copulari, condigna poenitentia inungatur. Si quis autem ad impediendam legitimam copulam malitiose & impedimentum objecerit, canonicam non effugiet ultionem.

DE SPONSA DVORVM.

TITVLVS IV.

CAP. I.

Contrahens successivè per verba de presenti cum duabus, tenetur adhibere primæ. Si autem primò contraxit per verba de futuro, secundo per verba de presenti, adhæretur secunda.

Augustinus de fide pactionis & consensu.

Vobis e modis dicitur fides, pactionis, & consensus. Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam ducere: si aliam duxerit, poenitentiam debet agere de fide mentita; maneat tamen cum illa, quam duxit. Non enim rescindi tantum debet sacramentum. Si autem fecerit fidem consensu, non licet ei aliam ducere: si autem duxerit, dimittet ipsam, & adhæretur priori. Est autem fides pactionis, quando aliquis promittit alicui fidem, quòd eam ducet, si permiserit eum rem secum habere, vel etiam pro consensu. Fides autem consensus est, quando non stringitur manum, corde tamen & ore consentit ducere, & mutuo se concedunt unus alii, & mutuo se suscipiunt.

CAP. II.

Tenent poenitentiam illius, qui alterius sponsam de presenti accepit in uxorem, nec unquam in uxorem eam habere potest, hoc dicit, juxta literam.

Ex Brocardo lib. 30.

Accipisti illam in uxorem tibi, quam alter sibi desponsatam habuerat, dimitte illam: quia nunquam potest tibi fieri legitima: & 40. dies in pane & aqua

a Trident. sess. 24. de resor. matr. c. 3. & Clem. un. de consang. & affinit. b malitiosum. c C. i. cod. tit. in 1. compil. vid. Joan. majriu. 4. sent. dist. 27. q. 5. & Sol. q. 2. art. 4. vof. 3. dubium est. d al. un. alicam ducere uxorem. c Ca. 2. cod. tit. in 1. compil.

(quod a carinam vocant) cum 7. sequentibus annis poeniteas.

CAP. III.

Sponsalia de presenti non solvantur per sequens matrimonium, etiam carnalis copula consummatum.

Alexander III. Salernitano Archiepiscopo.

Licet b præter solitum: [1 & infra.] Consultationi tue taliter respondem, quòd si inter virum & mulierem legitimus consensus interveniat de presenti, ita quidem, quòd unus alterum in suo mutuo consensu verbis consuetis expresse recipiat, utroque dicente: Ego te accipio in meam, & ego accipio te in meum: sive sit juramentum interpositum sive non, non licet mulieri alii nubere. Et si nupsierit, etiam si carnalis copula sit secuta, ab eo separari debet, & ut ad primum redeat, ecclesiastica districtione compelli: Quamvis aliter à quibusdam prædecessoribus nostris sit aliquando judicatum.

[1 Et amplius solito multus sumus & magnis negotiis praediti, & ita quòd non sit nobis facile, aliquorum consultationibus respondere: illa tamen speciali gratia quam ad personam tuam habemus, & fraternam cogimur charitate quid sentiamus de his super quibus nos consulit dilecti tua, presentibus literis volumus aperire. Consuluisti nos siquidem, utrum si inter virum & mulierem praestito, vel non praestito juramento, legitimus consensus interveniat & presenti copula carnalis non subsecuta, liceat mulieri alii nubere, vel si nupsierit alii, & carnalis fuerit copula subsecuta, an ab ipso debeat separari.]

CAP. IV.

Et qui appellat in causa matrimoniali, interdicti debet, ne aliud matrimonium contrahat lite pendente: & si contraxerit, debet separari.

Idem Genueu. d Archiepiscopo.

Tua & fraternitas nos consulit. [1 & infra.] De his verò, quia coram te super desponsatione facta per consensum mutuum de presenti, controversiam movent, & appellatione pendente, quam ante sententiam vel cognitionem causæ ad sedem Apostolicam interponunt, accipiunt alias uxores. Hoc arbitramur agendum, ut si amodo in tali casu duxerint appellandum, eis in ecclesia publice interdicatur, ne ante decisionem causæ, aliud contrahant matrimonium. Et si contra interdictum ecclesie publice factum venire præsumpserint, matrimonium tam præsumptuose contractum poteris irritare.

[1 Quod de his agere debeamus qui desponsant aliquas mulieres, & processu temporis antequam eas ducant vel cognoscant, alias accipiunt in uxores. Super quo utique consultationi tue taliter respondemus, quòd si vir & mulier sese recipiunt expresse consensu de presenti mutuo, neuter eorum altero supersitite poterit ad alia vna transire, & si postea ad monasterium transigrare. Verum si inter ipsos non accessit consensus de presenti, sed promissio de futuro, videlicet quod uterq. dicit alteri: Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, & alius eam mulierem desponsavit & traduxit: etiam si inter primos juramentum fuit, sicut diximus de futuro hujus desponsationis intuitu, secundum non poterit matrimonium separari, sed eis est de violatione fidei poenitentia in iungenda.]

CAP. V.

Qui duas per verba de presenti desponsat, primam desponsatam habebit in uxorem, etiam si prius secundam cognoverit: nec valet contraria consuetudo. & hoc ultimum additur ad cap. Licet supra eodem.

a Carenam. al. Carentenam. Continus in marg. b Ca. 3. co. tit. in 1. comp. c expresse. d tamen, sed idem est. e Ca. 7. co. tit. in 1. compilat. f al. ita: & si contra interdictum ecclesie ita publice factum, &c.

